

Pohľad na súčasný stav finančnej gramotnosti v podmienkach Slovenskej republiky

Simona Polonyová¹

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta, Katedra sociálneho rozvoja a práce, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovenská republika; simona.polonyova@euba.sk

Grant: VEGA No. 1/0367/17

Názov grantu: Ekonomické, legislatívne a inštitucionálne predpoklady a perspektívy rozvoja sociálnej a solidárnej ekonomiky v krajinách V4 vo väzbe na podporu sociálnej inklúzie

Oborové zaměření: AM - Pedagogika a školství

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Osvojenie a zvyšovanie finančných kompetencií vo väzbe na realitu a ich praktické využitie sa stáva čoraz podstatnejším prvkom finančnej stability na úrovni jednotlivca i spoločnosti. Príspevok pojednáva o dôležitosti a význame finančnej gramotnosti vo väzbe na hospodárske a technologické zmeny. Pozornosť sa venuje vymedzeniu kľúčových determinantov, vplyvom ktorých bude vo veľkej miere jej význam ďalej zosilňovať. Následne sa príspevok zameriava na analýzu a zhodnotenie dosahovanej úrovne finančnej gramotnosti v troch cykloch medzinárodnej štúdie OECD PISA. Cieľom príspevku je prezentovať úroveň finančnej gramotnosti v podmienkach Slovenskej republiky na základe analýzy zmien v dosiahnutom výkone žiakov a v ich percentuálnom zastúpení podľa vymedzených piatich úrovní zručností, ako aj analýzy vplyvu sociálno-ekonomického postavenia žiakov na ich dosahovaný výkon.

Kľúčové slová Zručnosť, finančná gramotnosť, sociálno-ekonomické postavenie, globalizácia, finančná situácia

1. ÚVOD

Nadobúdanie kompetencií je celoživotný proces začínajúci v ranom detstve. V rámci celoživotného vzdelávania by malo formálne vzdelávanie poskytnúť jednotlivcom širokú škálu kompetencií vedúcich k uplatneniu sa na trhu práce, sociálnemu začleneniu, aktívnemu občianstvu i osobnému rozvoju. (Európska komisia, 2016). Tieto kompetencie zahŕňajú okrem odborného-špecifických zručností i prierezové (kľúčové zručnosti), ku ktorým patrí i finančná gramotnosť. Zatiaľ čo odborného-špecifické zručnosti sa viažu na konkrétny odbor vzdelania či na povolanie, prierezové zručnosti sú flexibilnejšie. V posledných desaťročiach je jedným z hlavných trendov práve rozvoj prierezových zručností. (Vančo a kol., 2016).

Ako zdôrazňuje nový projekt OECD Budúcnosť vzdelávania a zručností 2030, vzdelávanie musí mať tak za cieľ nielen prípravu mladých ľudí na trh práce. Musí ich vybaviť kompetenciami, ktoré potrebujú pre život, aby sa mohli stať aktívnymi, angažovanými a zodpovednými občanmi. Poukazuje v tomto smere hlavne na dva rozhodujúce aspekty, a to na existenciu prispôsobujúceho sa vzdelávacieho prostredia a budovanie pevného základu kľúčových

gramotností. Samotný pojem kompetencia znamená teda viac ako len získanie vedomostí a zručností; zahŕňa mobilizáciu vedomostí, zručností, postojov a hodnôt prostredníctvom procesu reflexie, predvídania a konania so zámerom rozvíjať vzájomne prepojené kompetencie potrebné pre život. Mladí ľudia budú potrebovať širokú škálu kognitívnych i metakognitívnych zručností (napr. tvorivé a kritické myslenie, učenie sa učiť), sociálnych a emocionálnych zručností (napr. spolupráca, empatia), ako aj praktických zručností. (OECD, 2018). V tomto prípade je nevyhnutné dodať, že osvojenie a zvyšovanie finančných kompetencií vo väzbe na realitu a ich praktické využitie je ich podstatnou zložkou. Zohrávajú nezastupiteľné miesto a stávajú sa dôležitým prvkom finančnej stability na úrovni jednotlivca i spoločnosti.

V nasledujúcej časti príspevok pojednáva o dôležitosti a význame finančnej gramotnosti vo väzbe na súčasné trendy. V tejto súvislosti sa venuje pozornosť vymedzeniu základných kľúčových determinantov, vplyvom ktorých bude vo veľkej miere význam finančnej gramotnosti ďalej zosilňovať. Následne sa príspevok zameriava na analýzu a zhodnotenie dosahovanej úrovne finančnej gramotnosti v troch cykloch štúdie PISA. Cieľom príspevku je prezentovať úroveň finančnej gramotnosti v podmienkach Slovenskej republiky na základe analýzy zmien v dosiahnutom výkone žiakov a v ich percentuálnom zastúpení podľa vymedzených piatich úrovní zručností, ako aj analýzy vplyvu sociálno-ekonomického postavenia žiakov na ich dosahovaný výkon. Základným zdrojom údajov boli výsledky z posledného realizovaného medzinárodného výskumu zverejnené v máji tohto roku, ako aj z predchádzajúcich dvoch cyklov štúdie PISA.

2. VÝZNAM A DÔLEŽITOSŤ FINANČNEJ GRAMOTNOSTI VO VÄZBE NA HOSPODÁRSKE A TECHNOLOGICKÉ ZMENY

Väčšie globálne prepojenie a masívne zmeny vo frekvencii finančných transakcií, rozšírenie finančných služieb vplyvom hospodárskeho a technologického rozvoja, ako aj obavy krajín z finančnej udržateľnosti systémov sociálneho zabezpečenia v dôsledku starnutia populácie posilňujú dôležitosť zabezpečenia finančnej gramotnosti mladých ľudí, nakoľko sa od nich očakáva, že budú dostatočne finančne gramotní a budú tak schopní realizovať

potrebné kroky na ochranu seba a svojich príbuzných. Nedostatok finančnej gramotnosti prispieva k finančným rozhodnutiam s negatívnym dopadom na osobnú finančnú odolnosť. Finančná gramotnosť je preto i z tohto pohľadu vnímaná ako základná zručnosť pre život a finančné vzdelávanie sa považuje za dôležitý prvok hospodárskej a finančnej stability a rozvoja. (OECD, 2019a, 2019 b).

Dôležitosť finančnej gramotnosti podčiarkuje aj aktuálna zvýšená neistota v hospodárskej, sociálnej a finančnej situácii z dôvodu pandémie Covid-19 a jej vplyvu na súčasné i budúce príjmy a úspory jednotlivcov. (OECD, 2020).

Vychádzajúc z najnovšej štúdie OECD PISA (OECD, 2020), súčasné trendy teda naznačujú, že význam nadobúdania zručností v oblasti finančnej gramotnosti porastie v budúcnosti vplyvom pôsobenia nasledujúcich zásadných determinantov:

- Mladí ľudia budú pravdepodobne čeliť náročnejším finančným rozhodnutiam, v prípade ktorých bude zohrávať zásadnú úlohu finančné vzdelávanie s cieľom vybaviť mladých ľudí zručnosťami potrebnými, napr. pri výbere pre nich najvhodnejších finančných produktov v spojení s ochranou pred finančnými podvodmi, ako aj s cieľom zvýšiť povedomie o kybernetickej bezpečnosti vplyvom rozšírenia digitálnych finančných služieb.
- Mladí ľudia budú pravdepodobne počas svojho života znášať viac finančných rizík ako súčasné dospelé obyvateľstvo vplyvom potenciálnej hospodárskej nestability, neistôt a krízam v dôsledku globalizácie a v tejto súvislosti zosilňujúcej vzájomnej finančnej závislosti; technologických zmien a zmien v charaktere práce; ale aj vplyvom neistôt v udržateľnosti dôchodkových systémov a s tým spojenou väčšou neistotou v dôchodkových príjmoch z dôvodu starnutia populácie, ktoré už dnes charakterizuje globálnu populáciu a v ďalšom období bude mať ešte zásadnejší vplyv na sociálnu udržateľnosť.
- Na rozdiely vo finančnej gramotnosti má do značnej miery negatívny vplyv odlišné sociálno-ekonomické postavenie mladých ľudí. Tieto rozdiely môže navyše prehĺbiť potenciálna rastúca nerovnosť v príjmoch a v majetku, keď sa títo mladí ľudia stanú dospelými. Ako niektoré štúdie ukazujú, vzdelanie, príjem a bohatstvo úzko súvisia s finančnými znalosťami dospelých osôb (Lusardi a Mitchell, 2014; OECD, 2016). Zistilo sa tiež, že rodičia s nižším vzdelaním, príjmom alebo majetkom sú v menšej miere schopní prenášať finančné znalosti na svoje deti (Lusardi, Mitchell a Curto, 2010). Najmä v takýchto prípadoch, ak vzdelávajú svoje deti iba rodičia, nerovnosti nielen v úrovni finančnej gramotnosti, ale aj v oblasti bohatstva a príjmu sa môžu medzigeneračne ešte viac zosilňovať. Poskytovanie finančného vzdelávania v systéme formálneho i neformálneho vzdelávania tak rovnako aj z tohto pohľadu plní kľúčovú úlohu nielen v budovaní ale i v znižovaní rozdielov vo finančnej gramotnosti.

Uvedené tvrdenia podčiarkuje teda fakt, že mladí ľudia budú musieť počas svojho života reagovať na častokrát neznáme a vyvíjajúce sa situácie a aplikovať na takéto situácie svoje nadobudnuté kompetencie. (OECD, 2020).

3. ÚROVEŇ FINANČNEJ GRAMOTNOSTI V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V širšom kontexte pojem finančná gramotnosť v sebe zahŕňa súhrn vedomostí a zručností, ale aj širokú škálu postojov i správania, na ktoré vyplývajú viaceré faktory. Nepochybne k nim patrí vplyv

sociálno-ekonomických faktorov (príjem a majetok rodiny, vzdelanie rodičov) či prístup mladých ľudí k finančným službám. (OECD, 2015). Kľúčovou súčasťou rozvíjania finančnej gramotnosti je monitorovanie jej dosiahnutej úrovne aj s ohľadom na spomínané faktory. Iba tak je možné odhaliť prípadné nedostatky a navrhnúť opatrenia pre zlepšenie. Hodnotu monitorovania ešte zvyšuje medzinárodné meradlo, ktoré tak vytvára priestor nielen na zhodnotenie dosahovanej úrovne finančnej gramotnosti mladých ľudí, ale umožňuje i porovnať sa s inými krajinami.

V podstate prvým zásadným krokom pri sledovaní a hodnotení úrovne finančnej gramotnosti v medzinárodnom meradle bolo zahrnutie finančnej gramotnosti ako doplnkovej oblasti do medzinárodnej štúdie OECD PISA v roku 2012 so zámerom hodnotiť pripravenosť 15-ročných mladých ľudí na ich život, nakoľko mnoho mladých ľudí už v tomto veku čelí finančným rozhodnutiam a už sú spotrebiteľmi finančných služieb. (OECD 2013; OECD, 2020). Od tohto obdobia je táto oblasť súčasťou každého prebiehajúceho cyklu štúdie PISA.

Finančnú gramotnosť vymedzuje štúdia PISA ako znalosť a porozumenie finančným pojmom a rizikám; zručnosť, motiváciu a sebadôveru jednotlivca využívať tieto znalosti a porozumenie s cieľom prijímať účinné rozhodnutia, aby sa zlepšila finančná situácia jednotlivcov a spoločnosti, a umožniť tak mladým ľuďom participovať na ekonomickom živote. (OECD 2013, s. 144). V štúdiu PISA sa gramotnosť nevzťahuje iba na schopnosť 15-ročných mladých ľudí uplatňovať vedomosti a zručnosti v kľúčových oblastiach konkrétneho predmetu na vyučovaní, ale aj na ich schopnosť analyzovať či odôvodňovať prostredníctvom riešenia problémov v rôznych situáciách. (OECD, 2020). Teda cieľom je zhodnotiť úroveň vedomostí a zručností v oblasti financií, preukázať a aplikovať ich vedomosti a zručnosti v praktickej rovine. (MŠVVaŠ SR, 2020).

Do testovania finančnej gramotnosti sa zapojila aj Slovenská republika, a to v každom cykle (v roku 2012, 2015 i doposiaľ v poslednom roku zisťovania – v roku 2018). V poslednom cykle bola otestovaná finančná gramotnosť na vybranej vzorke 3 400 žiakov všetkých typov škôl (357 škôl) zapojených do štúdie PISA, ktorá hodnotí aj ďalšie sledované oblasti (čitateľskú, matematickú a prírodovednú gramotnosť). (MŠVVaŠ SR, 2020). Testovanie realizoval Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM), do ktorého kompetencie patrí i zabezpečovanie medzinárodných meraní, ktorých je Slovenská republika súčasťou.

Vo všeobecnosti, štúdia OECD PISA v rámci osobitnej časti zameranej na finančnú gramotnosť poskytuje nástroj na zodpovedanie viacerých kľúčových otázok v oblasti financií. Príspevok upriamuje pozornosť na zmapovanie nasledovných vybraných aspektov, ktoré vychádzajú z najaktuálnejších výsledkov oficiálne zverejnených v máji tohto roku, ako aj z predchádzajúcich dvoch cyklov štúdie PISA:

- Analýza zmien v dosiahnutom výkone v oblasti finančnej gramotnosti v priebehu času.
- Analýza zmien v percentuálnom zastúpení žiakov podľa vymedzených piatich úrovni zručností v priebehu času.
- Skúmanie spätosti finančnej gramotnosti 15-ročných žiakov s ich sociálno-ekonomickým postavením.

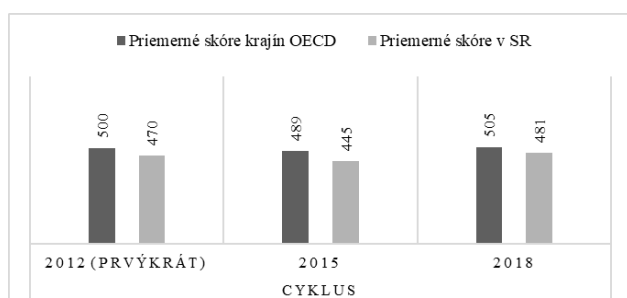
3.1 Zmeny v dosiahnutom výkone v oblasti finančnej gramotnosti

V aktuálnom cykle z roku 2018 zaznamenali slovenskí žiaci priemerný výkon na úrovni 481 bodov. Z pohľadu vývoja dosahovaného výkonu finančnej gramotnosti v sledovanom období

možno konštatovať, že v poslednom uskutočnenom cykle v porovnaní s východiskovým (prvým) cyklom z roku 2012 došlo k nárastu priemerného výkonu slovenských žiakov, avšak len o 11 bodov. V sledovanom období bola teda dosiahnutá porovnateľná úroveň. Výraznejšie rozdiely však boli zistené v porovnaní s výsledkami v nasledujúcom cykle. Medzi cyklami z roku 2015 (445 bodov) a 2018 (481 bodov) bol zaznamenaný nárast dosiahnutého výkonu o 36 bodov.

Vo všetkých troch cykloch štúdie PISA bol priemerný výkon vo finančnej gramotnosti pod úrovňou priemeru krajín OECD. Vývoj dosiahnutého priemerného výkonu žiakov vo finančnej gramotnosti v bodoch v sledovanom období zachytáva nasledujúci graf.

Graf 1: Vývoj výkonnosti vo finančnej gramotnosti v troch cykloch štúdie PISA

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: (OECD, 2014); (OECD, 2017); (OECD, 2020)

3.2 Zmeny v percentuálnom zastúpení žiakov podľa vymedzených piatich úrovni zručností

Okrem dosiahnutého priemerného výkonu žiakov v oblasti finančnej gramotnosti je dôležitým ukazovateľom aj percentuálne zastúpenie žiakov podľa stupnice piatich úrovni zručností. Jednotlivé úrovne v štúdiu OECD PISA boli vymedzené na základe vedomostí, zručností a kognitívnych procesov nevyhnutných na úspešné riešenie úloh zaradených do jednotlivých úrovni s bodovým rozpätím. (NÚCEM, 2017). Medzinárodná stupnica úrovni rozdeľuje výkon žiakov podľa získaného počtu bodov od úrovne 1 a nižšej (tzv. riziková skupina) až po úroveň 5 (tzv. top skupina). Zmeny v priemernej výkonnosti žiakov môžu byť výsledkom zmien priemerného dosiahnutého skóre na rôznych úrovniach, t. j. napr., ak sa oproti predchádzajúcemu cyklu zlepšil výkon žiakov v najnižšej rizikovej skupine, znížilo sa percentuálne zastúpenie žiakov v tejto skupine, čo sa následne prejavilo v zlepšení priemernej výkonnosti žiakov v krajine. Tento ukazovateľ tak umožňuje identifikovať náročnosť zvládnutých finančných úloh žiakmi a v podstate umožňuje odhaliť pôvod zmeny v dosiahnutom výkone v oblasti finančnej gramotnosti (na základe nárastu/poklesu dosiahnutej príslušnej úrovne po splnení konkrétnych finančných úloh podľa vymedzenej stupnice).

Nasledujúca tabuľka 1 zobrazuje percentuálne zastúpenie žiakov v úrovniach 1 až 5 vo väzbe na ich dosiahnuté skóre v troch realizovaných cykloch PISA. Z pohľadu na percentuálne zastúpenie slovenských žiakov v jednotlivých úrovniach finančnej gramotnosti za posledný cyklus 2018 vyplýva, že najväčšie zastúpenie mal výkon žiakov na úrovni 3, rovnako ako v priemere krajín OECD. Úroveň 3 podľa štúdie PISA (OECD, 2020; NÚCEM, 2020) odzrkadľuje schopnosť žiaka aplikovať bežne používané finančné pojmy, termíny a produkty na situácie, ktoré sú pre neho dôležité. Začína uvažovať o dôsledkoch svojich finančných rozhodnutí a vie

vytvoriť jednoduché finančné plány v známych situáciách. Je schopný interpretovať rôzne finančné dokumenty, používať rôzne numerické operácie vrátane výpočtu percent a zvoliť si ich na riešenie bežných finančných otázok, ako je napr. vytvorenie rozpočtu. Oproti prvému realizovanému cyklu nebola zaznamenaná v percentuálnom zastúpení žiakov na tejto úrovni žiadna zmena. Významná zmena však nastala v zastúpení rizikovej skupiny slovenských žiakov. Zatiaľ čo v cykle štúdie PISA 2015 došlo k nárastu percentuálneho zastúpenia týchto žiakov (o 11,9 p. b.) oproti prvému cyklu, v aktuálnom zverejnenom cykle štúdie 2018 možno oproti predchádzajúcemu cyklu štúdie 2015 pozorovať pokles rizikovej skupiny (o 13,5 p. b.). Aktuálne sa teda do rizikovej skupiny zaradilo 21,2 % 15-ročných slovenských žiakov. Jedná sa o žiakov (dosahujúcich úroveň 1 alebo nižšiu), ktorí zatiaľ nedokážu uplatniť svoje znalosti v reálnych situáciách vzťahujúcich sa na finančné záležitosti a rozhodovania. Percentuálne zastúpenie tejto rizikovej skupiny je však aj napriek zaznamenanému poklesu rizikovej skupiny podobné ako v predchádzajúcich cykloch nad priemerom krajín OECD. Pre komplexnosť doplníme údaje o percentuálne zastúpenie žiakov v rizikovej skupine v rámci jednotlivých druhov škôl zúčastnených na testovaní (základná škola, gymnázium s osemročným vzdelávacím programom, gymnázium so štvorročným vzdelávacím programom a stredná odborná škola s maturitou a bez maturity). Z dostupných údajov NÚCEM (NÚCEM, 2020) vyplýva, že najvyšší percentuálny podiel žiakov v rizikovej skupine bol zaznamenaný v nematuritných odboroch stredných odborných škôl (až 56,7 %). Naopak najnižší podiel žiakov v rizikovej skupine možno pozorovať v prípade gymnázií s osemročným vzdelávacím programom (1,5 %).

Tabuľka 1: Vývoj percentuálneho zastúpenia žiakov v jednotlivých úrovniach zručností

Úrovne zručností	Cyklus					
	2012		2015		2018	
	SR	OECD	SR	OECD	SR	OECD
Úroveň 5 (top skupina)	5,7	9,7	6,3	11,8	7,2	10,5
Úroveň 4	16,9	21,9	13,4	19,2	18,3	22,6
Úroveň 3	28,1	30,2	22	24,9	28,1	29,7
Úroveň 2	26,5	22,9	23,6	21,8	25,2	22,5
Úroveň 1 a menej (riziková skupina)	22,8	15,3	34,7	22,3	21,2	14,7

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: (OECD, 2014); (OECD, 2017); (OECD, 2020)

Rovnako dôležitou súčasťou sledovania výsledkov štúdie je tiež percentuálne zastúpenie slovenských žiakov v tzv. top skupine. Z výsledkov v tabuľke možno v sledovanom období pozorovať mierne pozitívny vývoj, k výraznému signifikantnému nárastu však nedošlo. Napriek tomu však možno konštatovať, že vo všetkých troch cykloch štúdie je podiel slovenských žiakov v top skupine nižší ako je priemer krajín OECD.

3.3 Spojitosť finančnej gramotnosti 15-ročných žiakov s ich sociálno-ekonomickým postavením

Podstatnú úlohu v monitorovaní dosahovaného výkonu žiaka zohráva sociálno-ekonomické zázemie, v ktorom vzdelávanie prebieha. Uvedený determinant berie do úvahy aj štúdia OECD PISA. Sociálno-ekonomické zázemie žiakov je v štúdiu vyjadrené tzv. indexom sociálneho, ekonomického a kultúrneho statusu žiaka (ESCS), ktorý berie do úvahy informácie o zamestnaní rodičov žiaka, o ich najvyššom dosiahnutom vzdelaní, ako aj o materiálnom vybavení domácnosti. (NÚCEM, 2020).

Nasledujúca časť príspevku skúma súvislosť medzi sociálno-ekonomickým postavením žiaka s jeho výkonom v oblasti finančnej gramotnosti. Aktuálne výsledky štúdie PISA 2018 (OECD, 2020) poukázali na vplyv sociálno-ekonomického prostredia na samotný výkon žiaka. Vo všetkých zúčastnených krajinách na hodnotení finančnej gramotnosti bol zaznamenaný značne lepší výkon u žiakov s vyšším sociálno-ekonomickým postavením. Konkrétne sa v štúdiu preukázalo, že žiaci s vyšším ESCS dosahovali v priemere v rámci krajín OECD vyšší výkon vo finančnej gramotnosti, a to zhruba o jednu úroveň zručností.

V Slovenskej republike bol v rámci krajín OECD zaznamenaný jeden z najvýraznejších rozdielov. Rozdiel vo výkonnosti v oblasti finančnej gramotnosti slovenských žiakov s lepším sociálno-ekonomickým postavením bol oproti žiakom s horším sociálno-ekonomickým zázemím nad priemerom OECD. Žiaci s vyšším ESCS dosiahli konkrétne o viac ako 100 bodov vyššie skóre oproti žiakom s nižším ESCS (graf 2). Z uvedeného vyplýva, že vplyv sociálno-ekonomického postavenia žiaka na jeho výkon je významne silnejší ako v priemere krajín OECD a prostredie, v ktorom vyrastá pomerne významne určuje jeho úspech v preukazovaní finančných zručností. (NÚCEM, 2020).

Graf 2: Vplyv sociálno-ekonomického postavenia na výkon

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: (OECD, 2020)

Z pohľadu skúmania intenzity vzťahu medzi výkonom vo finančnej gramotnosti a sociálno-ekonomickým postavením možno na základe výsledkov štúdie PISA 2018 (OECD, 2020) konštatovať, že zatiaľ čo v priemere krajín OECD je zhruba 10 % rozptylu vo výkonnosti v oblasti finančnej gramotnosti možné vysvetliť sociálno-ekonomickým postavením (indexom ESCS), v Slovenskej republike je to až 15,2 %.

4. ZÁVER

Vplyv hospodárskeho a technologického rozvoja, globalizácie a starnutia populácie na jednotlivca, spoločnosť i hospodárstvo, ale i súčasná neistota v hospodárskej, sociálnej a finančnej situácii vplyvom pandémie Covid-19 posilňujú čoraz viac význam a dôležitosť finančnej gramotnosti mladých ľudí. Mladí ľudia budú počas svojho života pravdepodobne čeliť náročnejším finančným rozhodnutiam, znášať viac finančných rizík ako súčasné dospelé obyvateľstvo. Finančná gramotnosť je preto už v súčasnosti vnímaná ako základná zručnosť.

Na základe najaktuálnejších výsledkov medzinárodnej štúdie PISA zverejnených v máji tohto roku možno konštatovať, že priemerný výkon vo finančnej gramotnosti v podmienkach Slovenskej republiky bol aj napriek významnému nárastu oproti predchádzajúcemu cyklu vo všetkých troch skúmaných cykloch štúdie PISA po úrovni priemeru krajín OECD. Z pohľadu na percentuálne zastúpenie slovenských žiakov v jednotlivých úrovniach finančnej gramotnosti za posledný cyklus 2018 vyplýva,

že najväčšie zastúpenie mal výkon žiakov na úrovni 3, rovnako ako v priemere krajín OECD. Podstatnou súčasťou sledovania je tiež percentuálne zastúpenie slovenských žiakov v tzv. rizikovej skupine. Hoci v aktuálnom zverejnenom cykle štúdie PISA možno oproti predchádzajúcemu cyklu pozorovať jej pokles, percentuálne zastúpenie tejto rizikovej skupiny žiakov je naďalej nad priemerom OECD. Najvyššie zastúpenie v rizikovej skupine mali žiaci v nematuritných odboroch stredných odborných škôl. Pri percentuálnom zastúpení slovenských žiakov v tzv. top skupine možno v sledovanom období pozorovať síce pozitívny vývoj, avšak významnému nárastu nedošlo. Na samotný výkon žiaka vplyva sociálno-ekonomické postavenie, pričom v Slovenskej republike bol v rámci krajín OECD zaznamenaný jeden z najvýraznejších rozdielov vo výkone finančnej gramotnosti, vplyv sociálno-ekonomického zázemia na dosahovaný výkon žiaka je silnejší ako je v priemere krajín OECD.

Zdroje

1. EURÓPSKA KOMISIA (2016). OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV. Nový program v oblasti zručností pre Európu. Spolupráca na posilnení ľudského kapitálu, zamestnateľnosti a konkurencieschopnosti. [online]. [cit. 04.05.2020]. COM(2016) 381 final. Brusel, 2016. Dostupné na: <http://okvalite.sk/wp-content/uploads/2019/01/New-skills-agenda-sj.pdf>
2. FERENCOVÁ, J. a kol. (2015). PISA 2012 Národná správa Slovensko. [online]. [cit. 07.05.2020]. Bratislava: NÚCEM, 2015. Dostupné na: https://www.nucem.sk/dl/3491/N%C3%A1rodn%C3%A1_spr%C3%A1va_PISA_2012.pdf
3. LUSARDI, A. and O. MITCHELL (2014). "The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence", *Journal of Economic Literature*, [online]. [cit. 02.06.2020]. Vol. 52/1, s. 5-44, <http://dx.doi.org/10.1257/jel.52.1.5>
4. LUSARDI, A., O. MITCHELL and V. CURTO (2010), "Financial Literacy among the Young", *Journal of Consumer Affairs*, [online]. [cit. 02.06.2020]. Vol. 44/2, s. 358-380, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01173.x>
5. MADZGOŇOVÁ, S. (2012). Praktická matematika Finančná gramotnosť v edukácii žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia. Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe. [online]. [cit. 10.05.2020]. Bratislava: MPC, 2012. Dostupné na: https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/3_ops_madzgonova_sv-etlana_-_prakticka_matematika.pdf
6. MIKLOVIČOVÁ, J. a kol. (2017). PISA 2015. Národná správa Slovensko. [online]. [cit. 04.06.2020]. Bratislava: NÚCEM, 2017. Dostupné na: https://www.nucem.sk/dl/3482/NS_PISA_2015.pdf
7. MŠVVaŠ SR (2017). Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2. [online]. [cit. 01.05.2020]. Dostupné na: https://www.viacakopeniazke.sk/files/vap/nsfg_1.2.pdf
8. MŠVVaŠ SR (2020). Výsledky slovenských žiakov v oblasti finančnej gramotnosti v medzinárodnom hodnotení OECD PISA 2018. [online]. [cit. 07.05.2020]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/vysledky-slovenskych-ziakov-v-oblasti-financnej-gramotnosti-v-medzinarodnom-hodnoteni-oecd-pisa-2018/>
9. NÚCEM (2014). PISA 2012. Prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov z oblasti finančnej gramotnosti z pohľadu Slovenska. [online]. [cit. 07.05.2020]. Dostupné na: https://www.nucem.sk/dl/3466/Kratka_sprava_FL_PISA_2012.pdf
10. NÚCEM (2016). PISA 2015. Prvé výsledky výskumu 15-ročných žiakov z pohľadu Slovenska. [online]. [cit. 06.06.2020]. Dostupné na: https://www.nucem.sk/dl/3473/Prve_vysledky_Slo

- venska_v_studii_OECD_PISA_2015.pdf
11. NÚCEM (2017). PISA 2015. Prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov z oblasti finančnej gramotnosti PISA 2015 z pohľadu Slovenska. [online]. [cit. 06.06.2020]. Dostupné na: https://www.nucem.sk/dl/3462/Prve_vysledky_Slovenska_financna_gramotnost_PISA_2015.pdf
  12. NÚCEM (2020). PISA 2018. Prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov z oblasti finančnej gramotnosti PISA 2018 z pohľadu Slovenska. [online]. [cit. 26.06.2020]. Dostupné na: <https://www.nucem.sk/dl/4773/PISA%202018%20financna%20gramotnost.pdf>
  13. OECD (2013). PISA 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy, [online]. [cit. 08.06.2020]. OECD Publishing. 264 p. ISBN 978-92-64-19051-1. Dostupné na: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190511-en>
  14. OECD (2014). PISA 2012 Results: Students and Money (Volume VI): Financial Literacy Skills for the 21st Century, [online]. [cit. 08.06.2020]. PISA, OECD Publishing, Paris, 204 p. ISBN 9789264208094. Dostupné na: <https://dx.doi.org/10.1787/9789264208094-en>
  15. OECD (2015). OECD/INFE Core competencies framework on financial literacy for youth. [online]. [cit. 08.06.2020]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/Core-Competencies-Framework-Youth.pdf>
  16. OECD (2016). OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, [online]. [cit. 08.06.2020]. OECD. Dostupné na: <http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf>
  17. OECD (2017). PISA 2015 Results (Volume IV): Students' Financial Literacy, [online]. [cit. 08.06.2020]. PISA, OECD Publishing, Paris. 268 p. ISBN 9789264270282. Dostupné na: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264270282-en>
  18. OECD (2018). The Future of Education and Skills. Education 2030: The Future We Want. [online]. [cit. 08.06.2020]. Paris: OECD, 2018. Dostupné na: [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
  19. OECD (2019a). PISA 2018 Assessment and Analytical Framework, [online]. [cit. 08.06.2020]. PISA, OECD Publishing, Paris. 308 p. ISBN 978-92-64-47759-9. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/b25efab8-en>
  20. OECD (2019b). "PISA 2018 Financial Literacy Framework", in PISA 2018 Assessment and Analytical Framework, [online]. [cit. 08.06.2020]. OECD Publishing, Paris, pp.119 – 164. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/a1fad77c-en>
  21. OECD (2020). PISA 2018 Results (Volume IV): Are Students Smart about Money? [online]. [cit. 26.06.2020]. PISA, OECD Publishing, Paris. 240 p. ISBN 9789264728455. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/48ebd1ba-en>
  22. VANČO, M. a kol. (2016). Analýza získavania prierezových kompetencií na slovenských vysokých školách. [online]. [cit. 10.05.2020]. Bratislava: CVTI SR, 2016. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/10091.pdf>